

KRISTIN HARMEL

ELVESZETT
NEVEK
KÖNYVE

Eva Traube Abrams, egy fél lábbal már nyugdíjban lévő floridai könyvtáros épp könyveket rak a helyükre, amikor a szeme megakad egy fényképen a New York Timesban. Ledermed; egy olyan könyv szerepel a képen, amit több mint hatvan éve nem látott. Egy olyan könyv, amelyben ráismer az Elveszett nevek könyvére.

A hozzá tartozó cikk arról szól, hogy a nácik Európa szerte kifosztották a könyvtárakat a II. világháború idején – erre Eva is jól emlékszik – és a kutatásról, hogy a köteteket visszajuttassák azokhoz, akiktől réges-rég elvették azokat. A képen szereplő könyv – egy 18. századi vallásos szöveg, amiről azt hitték, hogy elvitték Franciaországból a háború idején – az egyik legérdekesebb eset. Most a berlini Zentral- und Landesbibliothekben található, és tartalmaz valamiféle kódot, de a kutatók nem tudják, honnan került oda, sem azt, hogy mit jelent. Csak Eva tudja a választ, de vajon van ereje visszatérni a régi emlékekhez?

1942-ben, még egyetemistaként, Eva kénytelen volt elmenekülni Párizsból és a Szabad zóna egyik hegyi kisvárosában menedéket találni, ahol elkezd személyi okmányokat hamisítani zsidó gyerekek számára, akik a semleges Svájcba menekülnek. De az emberek eltörlésének ára van, és a titokzatos, jóképű hamisítóval, Rémyvel együtt Eva úgy dönt, hogy ki kell találnia, hogyan őrizze meg azoknak a gyerekeknek a valódi nevét, akik túl kicsik ahhoz, hogy emlékezzenek rá, kicsodák is valójában. Az Elveszett nevek könyvében vezetett feljegyzéseik még fontosabbá válnak, amikor az ellenálló-sejtet, amelynek dolgoznak, elárulják, és Rémynek nyoma veszik.

© Phil Art Studio, Reims, France

KRISTIN HARMEL műveit már több mint 30 nyelvre fordították le. A *The Forest of Shing Stars*, a *New York Times* és a *USA Today* bestsellerszerzője. Magyarul eddig *A borász felesége* jelent meg.

Kristin Massachusetts államban született, Bostonhoz közel. Gyerekkorát is itt töltötte, valamint lakott Worthingtonban, Ohio államban és St. Petersburgban, Floridában. Kristin 16 éves kora óta ír hivatásszerűen, sportíróként kezdte a pályafutását. Hosszú folyóiratírói karrierje mellett tudósított és írt a *People* magazinnak.

Miután a Floridai Egyetemen megszerezte diplomáját újságírásból, Párizsba költözött. Később Los Angelesben élt, jelenleg pedig Orlandóban lakik férjével és kislányával.

TUDJON MEG TÖBBET A KÖNYVRŐL:

www.kristinharmel.com

www.facebook.com/MontBlancValogatás

www.facebook.com/DreamKonyvek

„Harmel egy ifjú lengyel-francia zsidó nő életét írja le a II. világháború idején. Meghatóan ábrázolja Eva bátorságát, aki az életét kockáztatja másokért, ahogyan a többi karaktert is realista empátiával írja meg. Ez az átgondolt írás megérinti majd az olvasókat, ahogy a kitartásról és reményről mesél.”

PUBLISHERS WEEKLY

„Egy döbbenetesen izgalmas történet a túlélésről, emberségről és a hősiességről, középpontjában egy fiatal hamisítónővel, aki mindent kockára tesz, hogy zsidó gyerekeket menekíthessen ki a nácik által megszállt Franciaországból.” PEOPLE

„Ez a mű a könyvek erejét ünnepli, hogy képesek hitet adni, gyógyítani, és így nyújt reményt ezekben a zavaros időkben.”

THE TORONTO STAR

„Imádtam ezt a könyvet! Irathamisítók, francia ellenállók, katolikusok, zsidók és nácik. És olyan gyerekek, akiknek hamis papírokra van szüksége a meneküléshez. Ez a regény egy lenyűgöző történet hitről és bátorságról a II. világháború idején. Eva sokdimenziós karakter, aki sok különféle módon értékeli és szereti a könyveket.”

AMAZON

KRISTIN HARMEL

ELVESZETT
NEVEK
KÖNYVE

— részlet —

Első fejezet

2005. május

Szombat délelőtt van, és épp a műszakom közepén járok a Winter Park Közkönyvtárban, amikor meglátom.

A könyvet, ami utoljára több mint hat évtizede került a szemem elé.

A könyvet, amiről azt hittem, örökre nyoma veszett.

A könyvet, mely a világon a legfontosabb volt számomra.

Egy fényképről bámul rám a New York Timesból, amit valaki a visszahozott könyvek pultján hagyott. A világ elnémul, ahogy az újságért nyúlok, majdnem annyira remegek, mint amikor a könyvet legutóbb a kezemben tartottam.

– Lehetetlen... – suttogom.

A képre meredek. Egy hetvenes éveiben járó férfi néz vissza rám, hófehér haja ritkás és vékonyszálú, a szeme békaszerű vastag szemüvege mögött.

„Hatvan évvel a második világháború befejezését követően egy német könyvtáros megkísérlti visszajuttatni az elrabolt könyveket jogos tulajdonosaiknak” – hirdeti a sza-

lagcím, és oda akarok kiáltani a férfinak a képen, hogy *én* vagyok a jogos tulajdonosa a kezében tartott könyvnek; a kifakult bőrkötéses kötetnek a foszladozó jobb alsó sarokkal és az aranyozott gerinccel, ami az *Epîtres et Evangiles** címet viseli. Az enyém és Rémyé, a férfié, aki rég meghalt, a férfié, akire a háború után megesküdtem, nem gondolok többé.

De ezen a héten legjobb szándékom ellenére is ő járt a fejemben. Holnap, május 8-án, a világ az Európai győzelem napjának hatvanadik évfordulóját fogja ünnepelni. Képtelenség, hogy ne gondoljak Rémyre, ne gondoljak az együtt töltött időre, ne gondoljak azokra az emberekre, akiket megmentettünk, és arra, hogyan ért véget az egész; főleg úgy nem, hogy az összes fiatal bemondó komoran beszél a háborúról, mintha képesek lennének megérteni belőle bármit is. Bár a fiam azt mondja, áldás, hogy öregkoromban ilyen éles az elmém, de mint minden áldás, ez is kétélű.

A legtöbb napon csupán felejtésre vágyom.

Elhessegetem a Rémyvel kapcsolatos hivatlan gondolatokat, és a figyelmemet újra a cikkre fordítom. A képen szereplő férfi, Otto Kühn a berlini Zentral- und Landesbibliothek egyik könyvtárosa, aki élete küldetésévé tette, hogy visszajuttassa a nácik által elrabolt könyveket. Állítólag több mint egymillió ilyen kötet létezik, de elmondása szerint az a könyv az, amelyiket a fényképen a kezében tartja – az én könyvem –, ami egész éjjel nem hagyja aludni.

„Ez a vallásos szöveg” – mondta Kühn a riporternek – „a kedvencem a polcunkat elfoglaló számtalan rejtély közül. Párizsban adták ki 1732-ben, nagyon ritka könyv, de nem ez teszi rendkívülivé. Azért egyedi, mert egy érdekes rejtvényt, egyfajta kódot találhatunk benne. Kinek a tulajdoná-

*Levelek és evangéliumok

ban állt? Mit jelent a kód? Hogy került a németek birtokába a háború alatt? Ezek a kérdések kísértének engem.”

Könnyek gyűlnek a szemembe, könnyek, melyeknek semmi keresnivalójuk ott. Letörlöm őket, haragszom magamra, hogy még ennyi év után is ennyire érzelmes vagyok.

– Milyen kellemes lehet – mondom halkan Kühn képének –, ha kérdések kísértének és nem szellemek.

– Mrs. Abrams? Ahhoz az újsághoz beszél?

Jenny Fish hangja ránt ki az emlékeim ködéből. A könyvtár igazgatóhelyettese az a fajta nő, aki minden miatt panaszkodik, és aki úgy tűnik, minden adandó alkalommal élvezettel javasolja, hogy mivel nyolcvanhat éves vagyok, esetleg elgondolkodhatnék azon, hogy hamarosan nyugdíjba vonuljak. Mindig gyanakodva méreget, mintha egyszerűen képtelen lenne elhinni, hogy ennyi idősen még itt akarok dolgozni.

Nem érti, mit jelent olyan szenvedélyesen szeretni a könyveket, hogy meghalnál nélkülük, egyszerűen nem lélegeznél, nem léteznél többé. Ami azt illeti, képtelen vagyok felfogni, hogy egyáltalán miért lett könyvtáros.

– Igen, Jenny, valóban így van – válaszolok anélkül, hogy felpillantánék.

– Igen, nos, ezt talán nem kellene a könyvtár látogatói előtt csinálnia – közli az irónia legkisebb jele nélkül. – Még azt hiszik, hogy szenilis. – Nincs humorérzéke.

– Köszönöm, Jenny! A tanácsaid mindig nagyon sokat segítenek.

Komorán bólint. Úgy tűnik, az is felfoghatatlan számára, hogy aki úgy néz ki, mint én – alacsony, ősz hajú, nagymamás – képes a szarkazmusra.

De ma nincs időm rá. A gondolataim kizárólag a könyv körül forognak. A könyv körül, ami annyi titkot rejtett. A könyv körül, amit elvettek tőlem, mielőtt megtudtam

volna, hogy benne van-e az a válasz, melyre olyan nagy szükségem volt.

És most – mindössze egy repülőútnyira – él egy ember, akinél ott a kulcs, hogy feltárjon mindent.

–Vajon van hozzá merszem? – motyogom Otto Kühn fényképének. Megválaszolom a saját kérdésemet, mielőtt besettenkedhetne a kétség. – Muszáj! Ezzel tartozom a gyerekeknek.

– Mrs. Abrams? – Megint Jenny az, a vezetéknevemen szólít, bár már vagy ezerszer mondtam neki, hogy hívjon Evának, ahogy a fiatalabb könyvtárosokat is a keresztnévükön szólítja. De jaj, én neki csak egy idős hölgy vagyok. Ez az ember jutalma, amiért végigmasírozik az évtizedeken, hogy fokozatosan kiradírozzák.

– Igen, Jenny? – Végre felnézek rá.

– Haza kell mennie? – Gondolom, azért kérdezi, mert arra számít, hogy majd nemet mondok. Kicsit mosolyog, biztosra veszi, hogy kimutatta felsőbbrendűségét. – Hogy esetleg összeszedje magát?

Ezért nagy örömet okoz, hogy egyenesen a szemébe nézek, és mosolyogva azt felelem:

– Igen, Jenny, nagyon szépen köszönöm. Azt hiszem, pontosan ezt fogom tenni.

Fogom az újságot, és indulok.

Amint hazaérek – otthonos kis házikóm van mindössze öt perc sétára a könyvtártól –, bekapcsolom a számítógépemet.

Igen, van számítógépem. És igen, tudom, hogyan kell használni. A fiamnak, Bennek megvan az a rossz szokása, hogy a számítógépes szakszavakat lassan mondja ki a jelenlétemben – *in-ter-net* és *e-mail-e-zés* –, mintha a technológia egész fogalma túl magas lenne nekem. Azt hiszem, nem

hibáztathatom ezért, nem egészen. Mire Ben megszületett, a háború nyolc éve véget ért, én pedig Franciaországot – és azt, aki egykor voltam – rég magam mögött hagytam. Ben csak könyvtárosként és háziasszonyként ismer, akinek néha nehezen megy az angol.

Valahol útközben az a tévképzet alakult ki benne, hogy egyszerű lélek vagyok. Mit szólna, ha tudná az igazat?

Az én hibám, hogy soha nem mondtam el neki, soha nem javítottam ki a tévedést. De amikor az ember egy kényelmes védőburokba bújik, a vártnál nehezebb felállni, és azt mondani: „emberek, igazából ez vagyok én.”

Talán attól is féltem, hogy Ben apja, a férjem, Louis elhagyna, ha rájönne, hogy más vagyok, mint akinek láttatni akartam magam. Így is elhagyott – hasnyálmirigyrák egy évtizeddel ezelőtt –, és bár hiányzott a társasága, az a furcsa felismerés ért, hogy valószínűleg sokkal hamarabb is meglettem volna nélküle.

Felmegyek a Delta honlapjára; azt hiszem, megszokásból, mivel Louis gyakran indult üzleti útra, és benne volt a légitársaság törzsutas-programjában. Az árak csillagászatiasak, de sok megtakarításom van. Pont dél előtt járunk, és van egy járat, ami három órán belül indul, egy másik este 21:35-kor, holnapi amszterdami csatlakozással, és délután 15:40-kor landol Berlinben. Azonnal kattintok, és foglalom a későbbire. Van valami költői abban, hogy pont annak a napnak a 60. évfordulóján fogok Berlinbe érkezni, amikor a németek aláírták a feltétel nélküli fegyverletételt a szövetségesekkel szemben, pont abban a városban.

Borzongás fut végig rajtam, és nem tudom, hogy a félelemtől vagy az izgalomtól érzek-e ilyesmit.

Csomagolnom kell, de előtte fel kell hívnom Bent. Nem fogja érteni, de talán végre itt az ideje, hogy megtudja, az anyja nem az az ember, akinek mindig is hitte.

Második fejezet

1942. július

Az ég a Sorbonne könyvtára felett, Párizs ötödik kerületében szürke volt és esőtől terhes, sűrű, nehéz levegővel. Eva Traube a főbejárat előtt állt és a páratartalmat átkozta. Tudta – anélkül, hogy segítségül hívott volna egy tükröt –, hogy sötét, vállig érő haja már kétszeresére duzzadt, és emiatt úgy néz ki, mint egy gomba. Nem mintha bármit számított volna, hisz mindenki csak a hatágú, sárga csillagot vette észre, amit a kardigánja bal oldalára varrtak. Ez eltörölte minden olyan részét, ami számított; az identitását, mint valakinek a lánya, a barátja, egy angломán, aki azon munkálkodik, hogy ledoktoráljon angol irodalomból.

Most sok párizsi számára nem volt más, csak egy zsidó.

Megborzongott, hirtelen kirázta a hideg. Az ég baljós-nak tűnt, mintha tudna valamit, amit ő nem. A gyülekező felhők által vetett árnyékok mintha fizikai megtestesülései lettek volna a városra hulló sötétségnek.

Bátorság – mondta az apja. A franciája még mindig durva volt itt-ott, halvány lengyel akcentussal. *Fel a fejjel! A németek csak akkor zaklathatnak minket, ha hagyjuk nekik.*

De az optimizmusa irreális volt. A németek tökéletesen szabadon zaklathatták a francia zsidókat, amikor csak kedvük tartotta, Eva és a szülei akár beleegyeztek, akár nem.

A lány latolgatva újra az égre nézett. Úgy tervezte, hogy hazasétál, hogy kikerülje a metrót és az új szabályokat – a zsidók csak az utolsó, fullasztó, levegőtlen kocsiban utazhattak –, de ha megnyílik az ég, akkor jobb, ha lemegy a föld alá.

– Á, *mon petit rat de bibliothèque!* – Egy mély hang közvetlenül a háta mögött kirángatta a gondolataiból. Tudta, ki az, még mielőtt megfordult volna, mert csak egyvalakit ismert, aki a „kis könyvmolyom” becenévvel illette.

– *Bonjour, Joseph!* – köszönt mereven. Érezte, hogy forróság kúszik fel az arcára, és zavarba jött a férfi iránt érzett vonzalmától. Joseph Pelletier egyike volt az Angol Tanszék néhány azon diákjának, akik viselték a sárga csillagot; bár vele ellentétben a fiú csak félig volt zsidó, és nem gyakorolta a vallását. Magas volt, a vállai szélesek, a haja dús és sötét, a szeme halványkék. Úgy festett, mint egy filmsztár, és Eva tudta, hogy a tanszéken sok más lány is így látja; még a katolikusok is, akiknek a szülei soha nem engednék, hogy egy zsidó udvaroljon a lányuknak. Nem mintha Joseph az a típus lett volna, aki bárkinek is udvarol; inkább olyan, aki becsábít a könyvtár egyik sötét sarkába, és hagyja, hogy kifejezd hódolatodat.

– Nagyon elgondolkodtál, kicsi lány – mondta Evára mosolyogva, miközben üdvözlésül két oldalt arcon csókolta. Az anyja ismerte Eva anyját még a lány születése előttről, és Joseph mindig azt az érzést keltette benne, hogy még min-

dig kisgyerek, mint amikor először találkoztak, bár Eva most huszonhárom éves volt, ő pedig huszonhat.

– Csak azon töprengek, vajon esni fog-e – válaszolta Eva, és elhúzódtól tőle, mielőtt észrevette volna, hogy a fizikai közelségtől elpirul.

– Eva. – A szíve kihagyott egy ütemet, ahogy Joseph ki mondta a nevét. Amikor újra rá mert nézni, a férfi szeméből valami nyugtalanító áradt. – Kerestelek.

– Miért? – A másodperc törtrészeig Eva azt remélte, hogy Joseph azt mondja: *Hogy meghívjalak vacsorázni*. De ez teljesen nevetséges volt. Egyáltalán hová mennének? Minden zárva volt azok számára, akik a csillagot viselték.

Joseph odahajolt hozzá.

– Hogy figyelmeztesselek. Azt beszélük, hogy valami készül. Nagy begyűjtés még péntek előtt. – A lehelete melengette a lány fülét. – Húszezer külföldi születésű zsidó van a listán.

– Húszezer? Az lehetetlen!

– Lehetetlen? Nem az. A barátainknak nagyon megbízhatóak a forrásaik.

– A barátainknak? – A tekintetük összekapcsolódott. Persze a lány hallott a földalatti mozgalomról, azokról, akik a nácik ellen munkálkodtak itt Párizsban. Joseph erre célzott? Ki más tudna ilyesmit? – Hogy lehetsz benne ennyire biztos, hogy igazuk van?

– Hogy lehetsz benne biztos, hogy nincs? Szerintem elővigyázatosságból legjobb lesz, ha a szüleiddel elrejtőztök a következő néhány napban.

– Rejtőzzünk el? – Az apja írógépszerező volt, az anyja részmunkaidős varrónő. A lakásukért is alig tudtak fizetni, nemhogy elrejtőzni valahol. – Akkor esetleg jelentkezünk be a Ritzbe?

– Ez nem vicc, Eva!

– Ugyanúgy utálok a németeket, mint te, Joseph, de húszezer ember? Nem, nem hiszem el.

– Csak légy óvatos, kicsi lány! – Abban a pillanatban megnyílt az ég. Josephet elsodorta az eső, beleveszett a ki-nyíló esernyők tengerébe a könyvtártól elvezető, szökőkút-tal szegélyezett járdán.

Eva káromkodott az orra alatt. Esőcseppek záporoztak a járdára, olajosan csúszóssá tették a késő délutáni félho-mályban, és ahogy a lány lesietett a lépcsőn a rue des Écoles felé, egy pillanat alatt bőrig ázott. Megpróbálta a fejére húzni a kardigánját, hogy védje magát a felhőszakadástól, de ezzel csak azt érte el, hogy a tenyér nagyságú csillaga előtérbe került.

– Mocskos zsidó! – dohogta egy férfi, amikor elment mellette, az arcát elrejtette az esernyője.

Nem. Eva aznap nem szállt metróra. Mély lélegzetet vett, és futásnak eredt a folyó és a Notre-Dame égbe maga-sodó tömege felé. Hazafelé.

Milyen volt ma a könyvtár? – Eva apja a kicsi asztaluk végében ült, miközben az édesanyja – a haja egy kifakult kendőbe csavarva, erős testén praktikus gyapjúruhával – híg krumplilevest mert a férje tányérjába, aztán Eváéba. Mind-egyiküket elkapta az eső, és szvetterekik kint száradtak a nyi-tott ablak előtt, a sárga csillagok úgy néztek szembe velük, mint három kiskatona egy sorban, némán figyelve őket.

– Jó. – Eva megvárta, míg az édesanyja leült, aztán bele-kóstolt az ízetlen ételbe.

– Nem tudom, miért ragaszkodsz hozzá, hogy továbbra is eljárj – jegyezte meg az anyja. Elhallgatott, hogy egyen

egy kanál levest, és az orrát ráncolta. – Soha nem fogják megengedni, hogy lediplomázz.

– A dolgok meg fognak változni, *Mamusia*. Tudom, hogy így lesz.

– A generációd és az optimizmusa! – sóhajtott Eva anyja.

– Evának igaza van, Faiga. A németek nem tarthatják meg ezeket a szabályokat örökké. Semmi értelmük. – Eva apja mosolygott, amiről mindannyian tudták, hogy hamis mosoly.

– Köszönöm, *Tatus*. – Eva és a szülei még mindig lenygel beceneveken szólították egymást, bár Eva, aki Párizsban született, még soha nem tette be a lábát a szülei hazájába. – És hogy ment ma a munka?

Az apja lenézett a levesére.

– Monsieur Goujon nem tudja, meddig tud továbbra is fizetni nekem. Lehet, hogy nekünk... – A tekintete Mamusiára, majd Évára siklott. – Lehet, hogy el kell hagynunk Párizst. Ha elveszítem a munkámat, máshogy nem fogom tudni megkeresni a kenyeremet.

Eva tudta, hogy eljön ez a pillanat, mégis úgy érte, mintha gyomorszájon vágták volna. Ha elhagynák Párizst, tudta, hogy soha nem térne vissza a Sorbonne-ra, soha nem szerezne meg a diplomáját angolból, amiért olyan keményen dolgozott.

Az apja állása már régóta veszélyben forgott, mióta a németek elkezdték szisztematikusan eltávolítani a zsidókat a francia társadalomból. Egy időre megmentette a hírneve, hogy ő Párizs legjobb írógép és sokszorosítógép-javítója, bár többé egyik kormányhivatalban sem dolgozhatott. De Monsieur Goujon, a régi főnöke megsajnálta, és fekete-munkáért fizetett neki, aminek legnagyobb részét otthon végezte. Ami azt illeti, tizenegy, a szétszerelés különböző

szakaszaiban lévő írógép sorakozott a nappaliban, ami arra utalt, hogy hosszú éjszaka vár a férfira.

Eva hosszan beszívta a levegőt, és mélyen lenyúlt magában egy kis reményért.

– Talán az lenne a legjobb, ha elmennénk, Tatuś.

A férfi pislogott rá, az anyja pedig elhallgatott.

– A legjobb, *stoneczko*? – Az apja mindig így hívta, lenygelül így mondták, hogy „napocska”, és Eva néha eltűnődött, vajon az apja látja-e a dologban a keserű iróniát, ahogy ő is. Végtere is a nap nem egy sárga csillag?

– Tudod, összefutottam ma Joseph Pelletier-vel...

– Ó, Joseph! – szakította félbe az anyja, és az arcához kapta a kezét, mint egy szerelmes iskoláslány. – Nagyon jóvágású fiú! Végre elhívott randevúra? Mindig reméltem, hogy végül egymás mellett köttök ki.

– Nem, Mamusia, semmi ilyesmi. – Eva összenézett az apjával. Úgy tűnt, Mamusia gondolatainak abszurd részét foglalta el, hogy összehozza a lányát a megfelelő fiatalemberrel, mintha nem egy háború kellős közepén lennének. – Igazából azért keresett meg, hogy elmondjon nekem valamit. Hallott egy pletykát, hogy húszezer idegen születésű zsidót gyűjtenek be valamikor a következő néhány napban.

Eva édesanyja a homlokát ráncolta.

– Ez nevetséges! Mit csinálnának húszezrünkkel?

– Én is azt mondtam. – Eva az apjára pillantott, aki továbbra sem szólalt meg. – Tatuś?

– Az biztos, hogy ijesztő ilyesmit hallani – mondta a férfi hosszú szünet után lassú, kimért szavakkal. – Bár Joseph olyan típusnak tűnik, aki kiszínezi dolgokat.

– Biztosan nem! Ő egy nagyon kedves fiatalember – vágta rá azonnal Eva édesanyja.

– Faiga, a fiú felzaklatta Evát, és miért? Hogy kidüllesztesse a mellét, és megmutassa, milyen jó kapcsolatai vannak?

Egy rendes fickó nem érezné szükségét, hogy ezt tegye. – Tatuś visszafordult Evához. – Słoneczko, nem akarom figyelmen kívül hagyni, amit Joseph mondott. És egyetérttek, hogy *valami* készül. De legalább egy tucat pletykát hallottam ebben a hónapban, és ez a legfelháborítóbb. Húszezer? Lehetetlen!

– De akkor is, Tatuś, mi van, ha igaza van?

Válaszul a férfi felállt, és pár pillanattal később egy kicsi, nyomtatott röpirattal tért vissza. Odaadta Evának, aki gyorsan átfutotta. *Tegyen meg minden szükséges lépést, hogy elrejtőzzön... Harcoljon a rendőrséggel... Próbáljon menekülni...*

– Mi ez? – suttogta a lány, miközben átnyújtotta az anyjának.

– Tegnap csúsztták be az ajtó alatt – felelte az apja.

– Miért nem szóltál nekünk? Figyelmeztetésnek hangzik, pont, mint amit Joseph mondott.

A férfi lassan megrázta a fejét.

– Ez nem az első, Eva. A németek legalább annyira félelemmel uralkodnak, mint a fegyvereikkel. Ha meghunyászkodunk, valahányszor elterjed egy hamis hír, ők nyernek, nem igaz? Elveszik a biztonságérzetünket, a jólétünket. Azt pedig nem engedem.

– Mindenesetre, mi nem tettünk semmi rosszat – szólt közbe Eva anyja. – Mi termelő polgárok vagyunk.

– Nem vagyok benne biztos, hogy a végén ez számítani fog. – Eva apja odahajolt, és megsimogatta a lánya kezét, majd megérintette a felesége arcát. – De egyelőre megleszünk. Úgyhogy együnk, mielőtt kihűl a leves!

De Evának már elment az étvágya, és ahogy tologatta a krumplit a tányérjában, a gyomra összeszorult a rossz érzéstől, amit az apja szavai nem tudnak elűzni.

Aznap éjjel, miután Mamusia lefeküdt aludni, Tatuś a nappali melletti kis könyvtárban találta Evát. A polcokon

magasan tornyosultak a könyvek, amiket mindannyian nagyon nagy becsben tartottak. Az apja megtanította a lányt az olvasás szeretetére, ami az egyik legnagyobb ajándék, amit egy szülő a gyermekének adhat, és ezzel kitárta előtte a világot. A legtöbb estén itt olvastak bajtársias csendben, de most Eva túlságosan szétszórt volt. Inkább ült a kanapén, és rajzolgatott egy füzetbe. Ez az ideges szokása a gyerekkorára nyúlt vissza, amikor megnyugtatta, ha lerajzolta a körülötte lévő embereket és tárgyakat.

– Słoneczko – szólalt meg a férfi halkán.

Eva felnézett, a ceruzája megállt a szerény csillár részletes rajza felett.

– Azt hittem, ágyban vagy, Tatuś.

– Nem tudtam aludni. – A férfi leült mellé. – Valamit el kell mondanom. Ha a németek eljönnek az anyáért és értem, azt akarom, hogy azonnal menj el Monsieur Goujonhoz!

Eva rámeredt.

– Azt mondtad, nem hiszel Josephnek.

– Nem is. De folyton szörnyűségek történnek itt. Bólond lennék, ha úgy tennék, mintha ez velünk nem történhetne meg. De neked, słoneczko, biztonságban kell lenned. Te francia vagy. Ha minket elvisznek, el kell menekülnöd, mielőtt még rosszabbra fordulnának a dolgok.

– Tatuś...

– Menj el a szabad zónába... és ha lehet, onnan a biztonságos Svájcba! Ott várd ki a háború végét! Visszajövünk érted.

A lányt lezsibbasztotta a szomorúság. A szabad zóna? A határ sok kilométernyire, délre Párizstól, elvágva az országnak azt a felét, amit a nácik meghagytak a franciáknak. Svájctól világok választották el.

– Miért nem mehetünk el mind együtt? Most?

– Mert túl feltűnőek lennénk, Eva. Én csak azt akarom, hogy készülj fel arra a napra, amikor talán el kell menned! Iratokra van szükséged, melyek nem azonosítanak téged zsidóként. Monsieur Goujon segíteni fog neked.

A lány úgy érezte, kiszalad belőle a levegő.

– Már beszéltél vele?

– Igen, és fizettem neki, Eva. Odaadtam minden megta-
karításomat. A szavát adta. Ő hozzáfér mindenhez, ami ah-
hoz szükséges, hogy hamis papírokat szerezzen neked. Elég
lesz, hogy kijuss Párizsból.

A lány elpislogta a könnyeit.

– Nem megyek el nélküled, Tatuś!

Az apja a kezéért nyúlt.

– Muszáj, Eva! Ígérd meg, hogy megteszed, ha arra kerül
a sor!

– De...

– A szavadat kell adnod! Nem élhetem túl, ha nem hi-
szek benne, hogy te is megteszel mindent ugyanezért.

Eva a szemébe nézett.

– Megígérem! De, Tatuś, még van időnk, ugye? Idő,
hogy kitaláljunk egy másik tervet, amivel együtt mehetünk
el a szabad zónába.

– Hát, persze, słoneczko! Persze. – De a férfi tekintete
elsiklott. Mire visszanézett, mély, sötét kétségbeesés ült
a szemében, és Eva tudta, hogy nem hiszi el a saját szavait.

Két nappal később alig múlt hajnal négy, amikor felhang-
zott az első kopogás. Eva nyugtalanul aludt, vad sárkányok-
ról álmódott, melyek egy kastély körül köröztek, és ahogy
a tudat felszínére tántorgott, a mellkasát összeszorította a fű-
lelem. *Josephnek igaza volt. Itt vannak.*

Hallotta, hogy az apja, lassú és határozott léptekkel végigmegy a lakáson.

– Tatuś! – kiáltotta, miközben fogta a köntösét, és bedugta a lábát a viseltes bőrbakancsba, amit az elmúlt évben az ágy mellé tett, ha esetleg menekülnie kell. Mi másra lenne szüksége, ha németek eljönnek értük? Pakoljon egy táskába? Lenne rá idő? Miért nem hallgatott Josephre?

– Tatuś, kérlek! – kiáltotta, amikor az apja léptei megálltak. Azt akarta mondani neki, hogy várjon, hogy megállítsa az időt, hogy egy pillanatra az „előtt”-ben maradjon, de nem találta a szavakat, így helyette kirentott a hálószobából a nappaliba. Épp időben érkezett, hogy lássa az apját ajtót nyitni.

Magára szorította a köntösét, várta az elharsogott parancsot a németektől, akik biztosan ott állnak a küszöb túoldalán. De ehelyett női hangot hallott, és látta, hogy az apja arca kicsit ellágyul, ahogy hátralép. A következő pillanatban Madame Fontain, a szomszédjuk a folyosó végéről követte őt a lakásba sápadt arccal.

– Tatuś? – kérdezte Eva, és az apja megfordult. – Nem a németek azok?

– Nem, śłoneczko. – A férfi ráncai nem lazultak el teljesen, és Eva tudta, hogy az apja ugyanúgy fél, mint ő. – Madame Fontain édesanyja megbetegedett. Azt szeretné tudni, hogy te vagy az anyád átmennétek-e vigyázni a lányaira, míg átviszi az asszonyt *Docteur Patenaude* lakásába.

– Simone és Colette még alszanak, úgyhogy nem lesz velük semmi gond – mondta Madame Fontain, kerülve a tekintetüket. – Csak kettő- és négyévesek.

– Igen, tudom, hány évesek – felelte Eva hűvösen. Előző nap összefutott a lányokkal az udvaron. Lehajolt, hogy köszönjön nekik, és az idősebbik, Colette vidáman fecsegni kezdett pillangókról és almákról, amikor hirtelen Madame

Fontain feltűnt a semmiből, és gyorsan elhúzta őket onnan. Ahogy eltűntek a sarkon, Eva hallotta, hogy korholja őket, hogy veszélyes egy zsidóval érintkezni.

– Próbálkoztam más lakásokkal, de senki nem nyitott ajtót. Kérem! Nem kérném, ha nem lenne rá szükség.

– Persze, hogy vigyázunk a lányaira. – Eva anyja előlépett a hálósobából, a hálóinge helyett már egyszerű gyapjúruhát és kardigánt viselt. – Ezt teszik a szomszédok. Eva majd elkísér. Ugye, kedvesem?

– Igen, Mamusia, persze. – A lányok apja elment a frontra, valószínűleg meghalt, és nem volt senki másuk.

– Eva, öltözz, gyorsan! – Eva anyja Madame Fontainhoz fordult. – Menjen! Ne aggódjon! A lányaival nem lesz gond.

– Köszönöm! – felelte Madame Fontain, de továbbra sem nézett a szemükbe. – Jövök, amint tudok. – Egy kulcsot nyomott Mamusia kezébe, és eltűnt, mielőtt még akár csak egy szót szólhattak volna.

Eva gyorsan felkapta a tegnap viselt ruháját, hátrasimította a haját, aztán csatlakozott a szüleihez a nappaliban.

– Ugye tudjátok, hogy Madame Fontain hogyan érez a zsidókkal kapcsolatban? – Eva nem tudott ellenállni a kérdésnek.

– Fél Párizs ugyanígy érez – közölte az anyja fáradtan. – De ha elhúzódnak tőlük, ha elveszítjük a jószágunkat, akkor hagyjuk, hogy eltöröljenek minket. Ezt nem tehetjük, Eva. Nem lehet.

– Tudom. – A lány sóhajtva búcsúcsókot adott az apjának. – Menj vissza az ágyba, Tatuś! Mamusiával megleszünk.

– Jó kislány! – Az apja arcon csókolta. – Vigyázz anyádra! – Gyengéden megcsókolta Mamusiát, és amikor kiléptek a folyosóra, becsukta az ajtót. Az halk kattanással bezárult mögöttük.

Két órával később, amikor Colette és Simone továbbra is aludtak az ágyukban, Mamusia pedig halkán hortyogott mellettük a kanapén Madame Fontain lakásában, Eva épp elszundított, amikor felriasztotta a dörömbölés a folyosón. A kora hajnal halvány fényei beszűrődtek a sötétítőfüggönyök pereménél. Talán Madame Fontain és az anyja tért vissza.

Eva felállt a kanapéről, vigyázva, hogy ne zavarja Mamusiát. Az ajtóhoz osont, és a kukucskálóra tette a szemét; arra számított, hogy Madame Fontain babrál a kulcsaival. Amit ehelyett látott, attól elakadt a lélegzete, és rémülten hátrahúzódott. Remegve kényszerítette magát, hogy újra megnézze.

A folyosón három francia rendőr állt Eváék lakása előtt néhány ajtónyira. Újra felhangzott az a dörömbölés, ami felébresztette a lányt; egy egyenruhás tiszt dörömbölt az ajtón. *Ne, Tatus!* – sikoltotta némán Eva. *Ne nyisd ki!*

De a lakás ajtaja kitarult, és az apja kilépett, a legjobb öltönyében, a sárga csillagja tökéletesen rögzítve a baloldalon. Az egyik rendőr, aki egy takaros papírköteget tartott a kezében, mondott neki valamit, de Eva nem értette. A lány az ajkába harapott, olyan erővel, hogy érezte a vér ízét, és az ajtóra szorította a fülét.

– Hol a felesége? – hallotta Eva a mély hangon érkező kérdést. Egy másik tiszt benyomakodott a lakásba, félrelökve az apját.

– A feleségem? – Tatus furcsán higgadtnak hangzott.

– Faiga Traube, negyvennyolc éves, született 1894-ben a lengyelországi Krakkóban. – A férfi hangja feszült volt a türelmetlenségtől.

– Igen, persze. Nos, nincs itt, egy beteg barát gyerekeire vigyáz.

– Hol? Mi a cím?

– Attól tartok, nem tudom.

– És mikor jön vissza?

– Azt sem tudom biztosan.

Eva hallotta, hogy a rendőrök halkán beszélgetnek egymással. A tiszt, aki bement a lakásba, előlépett, és a fejét rázta.

– És a lánya? – szólalt meg újra az első tiszt, a hangja dühösebbé vált. – Eva Traube? Huszonhárom éves?

– Elkíserte az anyját. – Az apja hangja hirtelen rideg lett. – De ő itt született Franciaországban. Őt nem kell háborgatniuk.

– Rajta van a listánkon.

– A listájuk téves.

– Mi sosem tévedünk.

– Maguk szerint ebben nincs semmi tévedés? – vágott vissza az apja, és végre megemelte a hangját. Eva tompa puffanást és éles levegővételt hallott. Újra át mert nézni a kémlelőn, és látta, hogy az apja az orrát markolja. Az egyik rendőr megütötte őt. Eva keze ökölbe szorult, a szemét könnyek csípték, ahogy újra az ajtóra szorította a fülét.

– Elég az arcátlanságból! Most velünk jön! – közölte a férfi. – Vagy ha azt jobban szeretné, örömmel lelőjük itt és most. Eggyel kevesebb zsidó a vonatokon, nekem nem számít.

Eva elfojtotta a felszisszenését.

– Csak hadd pakoljak össze egy táskát! – kérte az apja.

– Ó, visszajövünk az értékeiért, ne aggódjon!

Amikor Tatuś nem válaszolt, Eva épp időben nézett át újra a kukucskálón, hogy lássa, ahogy az apja behúzza maga mögött az ajtót. Egyszer hátranézett a válla felett Fontainék lakása felé. Vajon tudta, hogy a lánya figyel? Hogy mindent hall?

De nem számított. Tatuś elment, mielőtt Eva pisloghatott volna, és a következő percben az épület bejárati aj-

taja a véglegesség hangos puffanásával becsukódott. Eva az ablakhoz szaladt, félrelökte a sötétítőfüggönyt, és lebámult az utcára, ami tele volt sötét rendőrségi teherautókkal, és nyüzsögtek az egyenruhások. Férfiakat, nőket és gyerekeket vezettek el az otthonaikból; volt, aki ijedtnek tűnt, volt, aki dühösnek, akadt, aki sírt. Eva felismerte Bibrowskáékat – az anyát, Anát, az apát, Maxot és a gyerekeket, Henrit és Aline-t, akik csak karonülők voltak – és Krosbergéket, az idős párt az út túloldaláról, akik mindig integettek neki, amikor reggelente elindult az egyetemre.

Eva nézte – szájára szorított kézzel, hogy elfojtsa a zokogását –, ahogy az apját a teherautó felé lökik. Hátról kinyúlt egy kéz, és behúzta. Épp mielőtt eltűnt volna, felnézett az épületre, és Eva a hús üvegre szorította a tenyerét. Az apja biccentett, és a lány biztosra vette, hogy látta őt, biztosan tudja, hogy néma integetése ígéret volt, hogy vigyáz Mamusiára, amíg visszatér.

– Eva? – Az anyja hangja rekedten és kábán hallatszott a háta mögül a szobából. – Mi a csodát művelsz?

A lány nézte, ahogy a járművek elhajtanak, aztán az anyjához fordult.

– Tatuś elment – suttogta. – A rendőrség... – Nem tudta befejezni a mondatot.

– *Micsoda?* – Az anyja felpattant a kanapéról, és az ajtó felé vetette magát. – Hova? Utána kell mennünk! Miért nem ébresztettél fel, Eva?! – A szavai a torkán akadtak, ahogy hasztalanul babrálta a zárat. De a keze remegett, és Eva ott volt mellette, amikor a padlóra rogyott, és a testét rázta a zokogás. – Miért, Eva? Miért nem állítottad meg őket? Mit tettél?

A lányba belenyilallt a büntudat.

– Mamusia – mondta gyengéden, miközben az anyja ott jajveszékelt a karjában. – Érted is jöttek. És értem.

Mamusia szípigott.

– Az lehetetlen. Te francia vagy.

– Zsidó vagyok. Ők csak azt látják.

Abban a pillanatban éles kiáltás hallatszott a lányok hálszobájából.

– *Maman?* Merre vagy, *Maman?* – Az idősebb lány volt az, Colette, a hangja magas volt és riadt.

Mamusia elgyötörten nézett fel Évára.

– Az apád után kell mennünk! – suttogta. Megragadta a lánya kezét, a szorítása olyan volt, akár a satu. – Meg kell őt mentenünk!

– Még nem – felelte határozottan Eva, amikor Colette újra az anyját szólogatta. – Először ki kell találnunk, hogy magunkat hogyan mentjük meg.

Harmadik fejezet

Egy órával később hajnalodott, és ezzel együtt kitört a néma káosz. Fontainék ablaka előtt az utca megtelt emberekkel, de alig hallatszott valami. A szomszédok összetömörültek, suttogtak, egyikük sem viselt sárga csillagot. A Marais-kerület zsidói előző éjjel eltűntek.

– El kell mennünk megkeresni az apádat! – jelentette ki Eva anyja; átkarolta magát, és előre-hátra ringatózott Fontainék kanapéján.

A két kislány – még mindig hálóingben – a földön ült, és őt nézték tágra nyílt szemekkel. Eva végül mély lélegzetet vett, elfordult az ablaktól, átszelte a szobát, és letérdelt középük. Egyik karjával Colette-et ölelte át, a másikkal Simone-t.

– Nem megyünk sehova – jelentette ki erőltetett vídamsággal, és megszorította a lányok vállát. – Csak amikor Madame Fontain visszaér.

– A Maman mikor jön vissza? – nyöszörgött Colette. Egyértelműen érzékelte a szobában uralkodó félelmet, bár nem értette.

– Hamarosan, drágám. – Eva mosolyt erőltetett az arcára. – Nincs miért aggódnod.

– Akkor Madame Traube miért ilyen rémült?

Eva az anyjára pillantott, aki sápadt volt, mint egy sületlen bagett.

– Nem az – mondta eléggé határozott hangon ahhoz, hogy magára vonja az anyja figyelmét. Mamusia réveteg tekintettel felnézett, miközben Eva hozzátette: – Csak nem érzi magát túl jól. Igaz, Mamusia? – Az anyja továbbra sem válaszolt.

Colette egy ideig Eva tekintetét kutatta, aztán ellazult az arca.

– Hozzak neki valamit, ami segít, hogy jobban legyen?

– Szerintem ez csodálatos ötlet, Colette! Miért nem viszed magaddal Simone-t?

A kislány komoran bólintott, aztán kézen fogta a húgát, és a közös szobájuk felé vezette.

Eva az anyjához fordult, amint a lányok eltűntek.

– Össze kell szedned magad!

– De az apád...

– Elment – jelentette ki Eva határozottan, bár a remegést nem tudta eltűntetni a hangjából. A félelem mindig utat talált a repedéseken keresztül. – Megígérem, hogy kitáljuk, hogyan szabadítsuk ki, de ha minket is letartóztatnak, nem tehetünk semmit.

– De...

– Kérlek! Csak ki kell találnom, hogyan...

– Madame Traube? – szakította félbe Colette hangja a fojtott társalgásukat. Megfordultak, és látták, hogy a négy-

éves az ajtóban álldogál, a fején papírkoronával, a kezében kis fémtiarát szorongatva. A magasba tartotta.

– Ha rossz kedvem van, néha szeretek beöltözőst játszani. Ha szeretne, maga lehet a hercegnő, én pedig lehetek királyné.

– Beöltözőst? – Mamusia kábán nézett rá.

– Az egy játék, amikor úgy teszünk, mintha mások lennénk, mint akik vagyunk – Colette a homlokát ráncolta. – Maga nem tudja, mi az a beöltözős, Madame Traube?

Mamusia nem válaszolt, de Eva úgy érezte, mintha ki-gyulladt volna egy villanykörte a fejében.

– Hát persze! – sutto-gta. A szívverése hirtelen felgyor-sult. Eszébe jutottak az apja Monsieur Goujonnal kapcsola-tos szavai. Ha az apja főnöke pénzt kapott, hogy segítsen neki, akkor biztosan Mamusiáért is tehet valamit. Az anyjával csak más emberré kell válniuk, legalábbis papíron; ez egy olyan beöltözős, ahol nagy a tét.

– Mademoiselle Traube? Ön is szeretne játszani?

Eva letérdelt a kislány mellé.

– Nem, Colette, de az imént csodálatos ötletet adtál ne-kem. Vigyáznál Madame Traubéra? – A figyelmét az anyja felé fordította, és hozzátette: – Ha Madame Fontain vissza-tér, Mamusia, maradj itt a lakásában, nem számít, mit mond! Visszajövök, amint tudok.

– De hová mész?

– Találkozni valakivel, aki segíteni fog nekünk.

A saját lakásukban Eva tapogatózva haladt előre a sötét-ben, hálás volt a kevés nappali világosságért, ami beszűrő-dött a sötétítőfüggönyökön; elég volt, hogy lássa a bútorok körvonalait. Elég jól ismerte a szobákat ahhoz, hogy normál körülmények között vaksötétben is eligazodjon, de kótya-

gos volt a feje, és nem bízott magában. És abban sem, hogy a szomszédok nem árulnák el, ha hallanák, hogy olyan szobákban mozog, amik elvileg üresek.

Egyikük jelentette fel a családját? Az valamennyire logikus, hogy a szülei neve – akik mindketten a húszas éveikben vándoroltak be Lengyelországból – szerepel azok között, akiket munkatáborba visznek. Joseph komor figyelmeztetése a külföldi születésű zsidókról szólt. De az ő nevét ki írta hozzá a listához? Valaki, aki azt akarta, hogy ő is eltűnjön, és így a családja lakása újra üres legyen? Traubéék több mint húsz éve éltek itt, és tagadhatatlan, hogy a lakásuk az egyik legszebb az épületben, kétszer akkora, mint a többi lakás többsége. A féltékenység és a kapzsiság árulóvá tehet egy szomszédot?

Eva elűzte a sötét gondolatot. Nem volt rá idő, hogy eltöltse a harag. Nem, most az egyetlen feladata, hogy az anyját biztonságban kijuttassa Párizsból. A begyűjtések után természetesen nem sétálhatnak a sárga csillaggal a mellkasukon, de ha egyszerűen megszabadulnának tőle, az még veszélyesebb lenne. Abban a pillanatban, amikor kimerészkednek, azt kockáztatnák, hogy találkoznak egy francia rendőrrel vagy német katonával, és ha érdeklődnek a papírjaik után, azonnal letartóztatnák őket azért, mert otthon hagyták a csillagokat. Nem, teljesen más emberekké kell válniuk, és ennek a kulcsa azokban az írógépekben rejlett, melyek némán terpeszkedtek a nappalijukban.

Egyet visszavisz majd Monsieur Goujonnak, az lesz a belépője a prefektúrára. Tatuś azt mondta, a régi főnöke megígérte, hogy készít neki hamis iratokat; meg kell győznie, hogy ugyanezt tegye meg Mamusiának is. Ez volt az egyetlen reményük.

Csendesen bement a szülei hálószobájába, elővette az anyja három legjobb ruháját, több blúzt és szoknyát, egy pár

cipőt és egy vastag kabátot, bár tikkasztó júliusi nap volt. De ki tudja, meddig lesznek távol? Az összes holmit gondosan betette a család viharvert bőröndjébe.

A saját szobájában beletett három ruhát, egy nadrágot, egy szoknyát, néhány blúzt, egy kabátot és egy pár csizmát a bőröndbe, aztán fogta a *carte d'identité**-jét, amire félkövér nagybetűkkel rábélyegezték a JUIVE** szót. Az anyja kártyája még rosszabb volt, azonnal külföldi születésű zsidónak bélyegezte őt, akinek tilos utazni.

Becipzárta a bőröndöt, és visszatért a nappaliba, ahol betett egy írógépet az egyik táskába, a saját és az édesanyja személyi igazolványát bedugta alá. Talán Monsieur Goujonnak szüksége lesz rájuk, hogy segítsen megalkotni a hamis irataikat.

Amint becsukta maga mögött a lakásuk ajtaját, egyelőre hátrahagyta a teli bőröndöt, gyorsan elindult a lépcső felé. Hófehér ujjpercekkel markolta az írógéptáska fogantyúját és leszegte a fejét. Sárga csillag nélkül kimerészkednie kockázatos volt, de arra alapozott, hogy a rendőröket túlságosan lefoglalja a többi zsidó letartóztatása ahhoz, hogy vele foglalkozzanak, főleg, ha magabiztosnak tűnik, hogy merre tart. Végtére is miért menekülne egy zsidó egyenesen Párizs szívébe egy írógéppel mosolyogva?

Évának húsz percig tartott a lehető leghétköznapiban elsétálni a *préfecture de police*-hoz, a város rendőrségéhez és kormányzati központjához, ami a Szajna túloldalán állt az Île de la Citén. Az édesapja itt dolgozott, mielőtt hatályba léptek az első zsidó-rendeletek, és biztos, hogy a tegnap

* személyi igazolvány

** zsidó

éjszakai rajtaütéseket itt szervezték meg. Eva a szörnyeteg gyomrába sétált, de nem volt más megoldás.

Magasra tartott fejfel visszapillantott a Notre-Dame égbetörő ikertornyaira, melyek ott magasodtak mögötte. Amikor magabiztosan kinyitotta a prefektúra ajtaját, és besétált, eltűnődött, hogy a rendőrparancsnokok, akik minden áldott nap itt dolgoztak, és úgy dobták ki a zsidókat, mint a tegnapi szemetet, hogyan képesek ilyen ördögi dolgokra Isten házának árnyékában?

– Mademoiselle? – Egy hang a bal oldalán felriasztotta, amikor az ajtó becsapódott. Megfordult és nagyot nyelt, amikor rájött, hogy egy német katona áll ott és őt bámulja.

– *Oui*, monsieur? – Eva remegett, verejtékezett.

De a férfi csupán kimerültnek tűnt, nem gyanakvónak.

– Hova megy? – kérdezte erős német akcentussal. Amikor a lány habozott, tetőtől talpig végigmérte, a szemé megállapodott a mellei domborulatán a ruhája alatt. Mire a tekintete visszatért Eva arcára, a lány tudta, mit kell tennie.

Mély lélegzettel a férfit villantotta legkacérabb mosolyát, és a szempilláit rebegettette.

– Nem is tudtam, hogy ezek az egyenruhák közelről ilyen szépek. Ez a sok él! – A férfi arca elvörösödött, amikor Eva gyorsan hozzátette: – Tudja, az apám megbízásából hoztam ezt az írógépet. Ő javítja őket, de megbetegedett, és azt mondta, erre még ma szükség van.

Visszatartotta a lélegzetét, miközben a német, aki nem lehetett több tizenhét-tizenkilenc évesnél, végigmérte. Ha elkérné az iratait, vagy átkutatná az írógép táskát, Evának vége lenne.

– Kihez megy?

– Monsieur Goujonhoz, második emelet.

– Tudja, hol van az irodája?

– Ó, igen, sokszor jártam már itt. – Eva igazat mondott. Tinédzserkorában, jóval azelőtt, hogy jöttek volna a németek, szerette elkísérni az apját a munkába, amikor nem voltak órái. Lenyűgözte a sok bélyegző, toll és gép, Monsieur Goujon pedig gyakran adott neki egy halom papírt és ceruzát, hogy foglalja el magát, miközben az apja az írógépeket bütykölte. Imádott rajzolni, és jól is csinálta, annyira, hogy Monsieur Goujon azt mondta az apjának, hogy szerinte a lányának művészeti karriert kellene választania. De a rajz sosem volt Eva szenvedélye úgy, ahogy a szavak, és azt mondta az apjának, hogy csak azért, mert jó valamiben, az nem azt jelenti, hogy az egész életét azzal kell töltenie. Tatuś nevetve azt felelte erre, hogy tartsa magát szerencsésnek, hogy ilyen tehetséges. *Egy napon – mondta – értékelni fogod Isten ajándékait.*

– Akkor menjen! – mondta a fiatal német, és a válla megint előreesett a fáradtságtól.

Eva már el is indult a lépcső felé.

– *Merci!* – kiáltotta vissza a válla felett.

A szíve még mindig kalapált, miután felért a második emeletre, és kopogás nélkül benyitott Monsieur Goujon irodájának ajtaján. A férfi egyedül ült az asztala mögött, és ahogy felnézett, a szeme kerek és meglepett volt dús, ősz szemöldöke alatt, amikor a lány gyorsan becsukta maga mögött az ajtót.

– Eva Traube? – kérdezte, és úgy pislogott rá, mintha biztos akarna lenni benne, hogy látja. A haja sokkal jobban megőszült, mióta a lány utoljára találkozott vele, és egy évtizeddel idősebbnek tűnt Eva apjánál, bár a lány tudta, hogy nagyjából egykorúak. A szeme alatt határozott karikák húzódtak, a tokája pedig megereszkedett, mintha nem lenne energiája megtartani az arca többi részét. – Nahát, évek óta nem láttalak!

– Monsieur Goujon, bocsásson meg a zavarásért!

A férfi felállt, és megölelte.

– Hallottam a begyűjtésekről, és azt hittem, talán...

– Az apámat letartóztatták – jelentette ki Eva határozottan, félbeszakítva a férfit. – Az anyámmal mi is szerepeltünk a listájukon, de nagy szerencsénkre nem voltunk otthon.

A szín kifutott Monsieur Goujon arcából, és hátralepett.

– Jóságos ég!

– Nincs sok időnk, monsieur. Kérem, szükségem van a segítségére! Az apám azt mondta, beszélt önnel, elrendezte a dolgokat. Azt mondta, ön készít nekem hamis papírokat. Az anyámmal el kell hagynunk Párizst, amint lehet.

Monsieur Goujon szeme először az Eva kezében tartott írógéptáskára siklott, aztán az ajtóra a háta mögött. Végül a tekintete megállapodott a lányon, a száját szorosán összezárta.

– De mit tehetek? Csak azt ígértem meg, hogy neked segítek, az anyádnak nem.

– Nem hagyhatom őt hátra. Nem fogom!

– Akcentusa van, Eva, és őszintén, úgy néz ki, mint egy zsidó. Biztosan el fogják kapni. És ha aztán beszél rólam...

– Csak hajlandó segíteni nekünk... – Evában a pánik kezdett haraggá keményedni. – Az apám sok éven át dolgozott magának, igaz? Megbízható volt és kedves.

Monsieur Goujon ráncolta a homlokát, és néhány pillanattig úgy tűnt, elsírja magát.

– Eva, segíteni akarok neked, de ha elkapnak, hogy iratokat hamisítok, főleg egy lengyel születésű zsidónak...

– Letartóztatnák, talán kivégeznék. Tudom. – Eva közelebb lépett, és lehalkította a hangját. – Monsieur Goujon, tudom, mit kérek öntől. De az az egyetlen esélyünk, hogy elmenekülünk a szabad zónába, aztán kitaláljuk, hogyan jöhetünk vissza apámért.

– Én... nem tehetem meg, amit kérsz. – A férfi félrenézett. – Feleségem és gyereke van, akikre gondolnom kell és...

– Az apám megbízott magában. Az utolsó fillérjét is kifizette magának.

Monsieur Goujon mély lélegzetet vett, de nem szólt egy szót sem.

– *Kérem*, monsieur! – Eva megvárta, míg a férfi újra ránéz. – Könyörgök!

Monsieur Goujon végül felsóhajtott.

– Adok neked néhány üres személyi igazolványt, Eva, néhány üres utazási engedélyt. Csak ennyit tehetek. Mindig jól rajzoltál, arra emlékszem.

– Maga... azt akarja, hogy *én* hamisítsak? – A személyi adatok helyét: név, születési hely, születési idő, elég könnyű lenne kitölteni, de hogyan hamisítsa meg a többit? – De megígérte az apámnak, Monsieur Goujon!

A férfi ügyet sem vetett a tiltakozására, és alig hallható hangon folytatta:

– Megpróbálok keresni neked néhány tollat a bélyegzők színében. Kell lenni néhánynak a szekrényben. De nem maradhatsz itt. És ha bárki megtudja, mit tettél, letagadom, hogy bármit tudtam róla. Azt fogom mondani, hogy elloptad az iratokat.

– De... – kezdte Eva, miközben a Monsieur Goujon elment mellette, ki az irodája ajtaján. A lány állt, nehezen lélegzett, mérlegelte a lehetőségeit. Kösse az ebet a karóhoz, könyörögjön a férfi segítségéért? Még soha nem próbálkozott olyasmivel, amit javasolt.

Monsieur Goujon pár perc múlva újra megjelent, és fel tartott egy kis borítékot.

– Tessék! Elvileg minden itt van, amire szükséged lehet. Használd a saját dokumentumaidat iránymutatásul, és nézd

meg, hogy szét tudsz-e vágni néhány régi fényképet, amik a személyi igazolványok képei lehetnek! A mostaniakat valószínűleg kitörölhetetlenül lepecsételték vörössel. Betettem egy visszavont utazási engedélyt is, hogy lásd, hogyan kellene kinéznie. Neked és az édesanyádnak is szükségetek lesz egyre, hogy átjussatok a szabad zónába. Betettem egy üres honosítási igazolást is az édesanyádnak, ami magyarázza az akcentusát, valamint egy üres születési anyakönyvet is a részedre.

– De nem tudom, hogyan...

– Ezt dugd az írógép alá! – folytatta a férfi, nem törődve a lány tiltakozásával, elvette tőle az írógéptáskát, és kinyitotta az íróasztalán. Óvatosan kiemelte a masinát a tartójából, becsúsztatta a borítékot, betett egy tűzőgépet, rátette az írógépet, újra lezárta a reteszt. Visszaadta Evának. – Úgy sétálj ki, mint aki tudja, mit csinál! Nem fognak megállítani, ha mégis, egyszerűen játszd a sértődöttet! A legtöbb itteni katona fiatal fiú, akik csak keménykednek.

A lány szorosabban markolta a fogantyút a jobb kezével.

– Monsieur Goujon, én nem vagyok hamisító! Ez teljességgel lehetetlen!

– Csak ennyit tehetek. Mit mondogatott neked régen az apád? Hogy Isten adományozta neked a művészi képességeket. Nos, most esélyed van használni ezt az adományt.

Eva fejében ezernyi kérdés cikázott, de az, amelyik végül kicsúszott a száján, így hangzott:

– De... hova fogunk menni?

Úgy érezte, Monsieur Goujon hosszan bámul rá.

– A feleségem unokatestvérétől hallottam egy Aurignon nevű városról, Vichytől körülbelül nyolcvan kilométerre, délre. – Peregtek a szavai. – Azt hallottam, hogy gyerekeknek adnak menedéket, segítenek nekik Svájcba jutni. Talán érted és az anyádért is megteszik.

– Aurignon? – Eva még sosem hallott róla. – És *Vichy* közelében van? – A fürdőváros Philippe Pétain miniszterelnök bábkormányának szinonimájává vált; biztosan nyüzsögnek ott a nácik.

– Aurignon aprócska város, megbújik a hegyek között néhány régi vulkán lábánál; nincs stratégiai jelentősége. Nincs miért érdekelje a németeket, vagyis tökéletes búvóhely. Most menj, Eva, és vissza se nézz! Isten veled! Megtettem, amit tudtam. – A férfi olyan gyorsan fordult sarkon, hogy a lány azon tűnődött, vajon nemcsak képzelte-e az egész beszélgetést.

– Merci, Monsieur Goujon! – Leszegte a fejét, otthagya az irodát, és magabiztosan lesétált a lépcsőn, a teste minden izma megfeszült, a mosoly az arcára fagyott. A fiatal német tiszt továbbra is ott volt a lépcső alján, és kissé összehúzta a szemét, amikor a lány elment mellette.

– Azt hittem, leadja az írógépet – mondta, és Eva elé lépett.

– Ez egy másik, amit meg kell javítani – vágta rá a lány azonnal. Újra lesütötte a szemét. – Tényleg mennem kell.

– Miért ilyen sietős? – A katona szégyentelenül újra a lány mellére szegezte a szemét, mintha olyasvalami lenne, amit megkaphat, amit joga van birtokolni.

Eva kényszerítette magát, hogy megőrizze a nyugalmát és szélesebben mosolyogjon.

– Tudja, sok a tennivaló. A prefektúrát nagyon lefoglalják a tegnapi esti letartóztatások, gondolom.

A német bólintott, de tovább ráncolta a homlokát.

– Tudja, megérdemlik.

A lánynak hirtelen felfordult a gyomra.

– Tessék?

– A zsidók. Tudom, hogy a letartóztatások kegyetlenségnek tűnnek, de ezek az emberek veszélyesek.

– Nos – felelte Eva már elmenőben –, én a magam részéről remélem, hogy az összes féreg, aki beszennyezi nagy-szerű városunkat, hamarosan megkapja, amit megérdemel.

A német lelkesen bólintott.

– Pontosan így van, mademoiselle. Figyeljen, ha valami-kor lenne kedve, néhányan szinte mindennap öt órakor ta-lálkozunk egy kávézóban a Latin negyedben, amit Le Petit Pont-nak hívnak. Meghívhatnám egy itala...

– Milyen csodás meghívás! Talán csatlakozom önhöz.

A katona szélesen rámosolygott.

– Az csodás lenne!

Eva őszinte mosollyal búcsút intett, mert tudta, hogy egy kis szerencsével az anyjával már a délre tartó vonaton lesznek, mire a német leül az első söréhez.